

TREKKINGSLIJST
VAN EEN LOTERIJ IN 1606

TREKKINGSLIJST

VAN EEN LOTERIJ IN 1606.

MEDEGEDEELD DOOR

Dr. T. J. DE BOER.

Hetzelfde doel dat wij met onze bazars en liefdadigheidsconcerten beoogen, trachtten onze vaderen van de 16e en 't begin der 17e eeuw met hun loterijen te bereiken. Het waren openbare vermakelijkheden, die dagen, soms weken duurden, en waarvan de opbrengst wees-, armhuizen, enz. ten goede kwam. Of er toen reeds twijfel omtrent het geoorloofde van dit goed bedoeld vermaak bestond? Het is niet onwaarschijnlijk. Althans de op de volgende lijst onder nos. 10 en 21 voorkomende rijmpjes schijnen uitingen te zijn van de bedenkelijke neiging om te rechtvaardigen of te verontschuldigen wat men doet. Maar over het geheel ligt toch een waas van naieve vroolijkheid, waardoor de gulle lach ons tegenklinkt.

Later dan in 't Zuiden, in Holland, en in Gelderland, vond de loterij in Friesland ingang. Volgens een octrooi van 9 Juni 1558, waarbij Koning Philips, Heer van Friesland, aan de Voogden van het St. Anthony-Gasthuis te Leeuwarden toestond, een loterij van juweelen, zilverwerken, enz. te houden, zou dit de eerste loterij in Friesland en Groningen ¹⁾ zijn. Dit octrooi werd den 10 Febr. 1565 met eenige wijziging vernieuwd. ²⁾ Of de loterij heeft plaats gehad, is onbekend.

¹⁾ *Oork. v. h. St. Anth.-Gasthuis*, Leeuwarden 1876, p. 421.

²⁾ *Ibid.* p. 613.

Ook in andere steden van Friesland volgde men het voorbeeld van Leeuwarden. Den 8 April 1589 werd aan Evert Thijsz. van Dokkum toegestaan, in Holland en Westvriesland van zijn loten te plaatsen. Een dergelijk verzoek werd, 18 Jan. 1591, den magistraat der stad Harlingen afgeslagen. ¹⁾

De hier medegedeelde lijst bevat geen aanwijzing van plaats en doel der gehouden loterij. Maar met enkele uitzonderingen (nos. 11, 27 (38), 65, 75) zijn de prijswinnaars in Friesland woonachtig. En volgens een sedert omsteeks 1680 meermalen gedrukt werk ²⁾ heeft de loterij in Leeuwarden plaats gehad. Waarschijnlijk met een liefdadig doel. Dat was toen de regel, en daarop wijzen ook sommige van de gebruikte rijmpjes.

Het origineel van het hier medegedeelde bevindt zich, op 6 folio-bladen, onder de papieren van het Archief-Gabbema in het Museum van het Friesch Genootschap. ³⁾ Twee handen hebben het geschreven, waarvan de eene (nos. 1—38, 48—64, 86, 93 en 94) zeer vluchtig, en moeilijk te lezen is. Het stuk is dus misschien onder de trekking neergeschreven, waarbij de twee schrijvers elkander aflosten.

In meer dan één opzicht is het van belang. We zien eruit, dat vooral jonge lieden uit den aanzienlijken stand hun geluk beproefden. De bijgevoegde rijmpjes, voorzoover ze iets meer dan de hoop op winst uitdrukken, geven een

¹⁾ Zie Mr. G. A. Fokker, *Gesch. d. Loterijen in de Nederlanden*, 1862, p. 96.

²⁾ *Koddige en ernstige opschriften* enz. te Amsterdam bij Jeroen Jeroense 1709; in 4 deeltjes. Dl I p. 99—101 deelt Jeroense 27 van de hier gebruikte adviezen mede: 2—6, 10, 11, 34, 36, 37, 39, 40, 73, 75, 76, 86—88, 91, 94, 100, 29, 32, 33, 69, 71, 72. Zie over dit werk *Eekhoff, Geschiedk. Beschr. van Leeuwarden*, II p. 434 vv.

³⁾ Het laatste stuk in Pak G III; zie *Vrije Fries*, XI p. 329.

aardig beeld van den tijd. Maar het merkwaardigst zijn de ten getale van 100 getrokken prijzen. Jammer slechts dat de aanduiding ervan zoo onvolledig, soms onduidelijk is. Vooral, omdat er vermoedelijk schilderijen en platen van en naar David Vinckeboons bij zijn. (Zie aant. op 75).

Eer ik de lijst geef, nog een korte toelichting. Loten als briefjes aan toonder kende men toen niet. Elk die „inleide”, schreef zijn naam of voorletters op een inteeke-nlijst met een rijmpje (*advies, prose, devies*) erachter.

Vóór de loterij werden er in één korf zooveel briefjes met namen en adviezen gedaan, als er loten waren genomen, en in een anderen korf de briefjes met prijzen of nieten. De trekker trok uit elken korf een briefje, gaf dat met naam en advies aan den *lezer*, het andere aan den *nieter* (*nietzegger*, omdat het meest *nieten* waren). Het verband tusschen advies en prijs of niet was soms heel komiek en maakte de voorlezing tot een feest. Aan een goed advies hechtte men veel, en daar werd dan ook moeite aan besteed. ¹⁾

¹⁾ Men vergel. het bovengenoemde werk van Mr. G. A. Fokker en *Ter Gouw, De Volksvermaken*, p. 382—392.

ANNOTATIE van de vtgetrockene Lotten
met de adwijsen ende naemen daerop
zij getrocken zijn, begonnen den 22
Octobris anno 1606 des namiddachs.

1. *Luts Meckema* — *een tafereel.*
2. *Wopck Gerrytts tot Gerryt Garncopers* op adwijs:
Laet haeten ende nijden;
Wat Godt mij gunt moeten de menschen lijden —
een spiegel genoemd pallette.
3. *Gerryt Friesma* met adwijs:
Trecker, ik segt u met adwijs:
Ick had wel gern de beste prijs —
een lampet sonder schuttel.
4. *Joannes Syberns* met adwijs:
Fris vroem met eren Is mijn begeren —
een silveren pijck.
5. *Here Lyuwes* per *Worckum* adwijs:
Is de mensche tot salicheyt oft verdoemenisse gepredes-
tinert,
Wat baet vermanen, geprect, ofte geleert? —
een silveren kroes.
6. *Jelcke Alberts dochter* met adwijs:
Ere voor goet; Hi isser quaellich an die se derven moet —
een tooijspiegel.
7. *Gosse Wybrens tot Oosterend:*
Mijn naem laet ick hier luiden me; wat isser voor mij
en fristeren(d?) — *een turckinne tronie.*

8. *Jouck Gerloffs* met adwijs:
 Nietsegger, segt mij sonder schromen:
 Wat prijs sal voor Jouck Gerloffs comen? —
de grote koeken.
9. *Frans Hendricks Ulenburg* adwijs:
 Rien sans Dieu — *de strijt des gelooffs.*
10. *Hylck Ockinga* adwijs:
 Vrolick te wesen en weldoen
 Is de lere van Salamon — *een vergulden credens.*
11. *Jan Gosses op Vlielant* adwijs:
 Hoe mach hij wesen onreijn,
 Die zijn tong bewaert ende is gern alleijn? —
het kanbord.
12. *Ryuerd Hilles* adwijs:
 Ere voor goet — *het cleynste paradijs.*
13. *Tiete Douwes in Oudegae:*
 Gelyck een pau, groen geel en blau, opsteect zijn veeren,
 Wilt so met prijs, in mijn logijs, comen brageren —
een porcheleynen com.
14. *Haie Rinia* adwijs:
 Niet sonder Godt —
een sylveren schenkkanken met een silveren lid.
15. *Pieter Jacobs* adwijs:
 Trecker, segt mij onverholen:
 Wat brent men int fageveer, hout off colen? —
een vergulden schuttelcke.
16. *Jancke Osinga* adwijs:
 Al ben ick jonck van jaeren,
 Evenwel kan mij geluck wedervaren —
Johannes int eiland Patmos.
17. *Fonger Ockes* adwijs:
 Hout te vercopen met grote hopen,
 Om mijn gewin, is mijn sin —
duc de Maine in doeck.

18. *Gerolt Camminga* adwijs:
Een goede consciëntie is beter als gout;
Hij is rijk genoeg die op Godt betrouwt --
een jufferen tronie.
19. *Ids Albada* adwijs:
Vincit qui patitur — *een silveren pijp.*
20. *Goycke Bruns* adwijs:
Ben ick alleen, Die zal hebben een? --
een stuck schilderie genaemt voorsichticheyt van tien (in de soort).

Den 23 Octobris voormiddach.

21. *Reyn Wijbes* adwijs:
Vroljck met eren Can nijmant deren —
een schilderie de hermetaster.
22. *Alyt Jans* adwijs:
Alijt Jans op de Dilaker cleyn,
Criege ick een prijs, ick houd se voor mij alleyn —
een fluwelen scheid met twe silveren messen.
23. *Cunira Bocke Thomesd.* adwijs:
Nihil — *een lampet met zijn schotels.*
24. *Syouck Ockinga* adwijs:
Ere hier ende gratie bij Godt
Verkieste ick voor het hoochste lot —
een Siburgen kanken met een silveren lid.
25. *Gisbertus Augustini*:
Sobrietas melior auro —
een schilderie genaemt een Nicodemus ende Christus.
26. *Lysbetien Clercq alias Bordeijn*,
Geef mij een prijs, groot oft cleijn —
een (verrisenisse?), van ter sijden te sien.
27. *Willem Bloem*, Secretaris van de Admiraliteit adwijs:
Godsalicheijt met wijsheijt is de beste rijkdom:
Secht voor adwijs Willem Bloem —
filia de burgondia, veneetsche sorte.

28. *Jacob Gysberts* adwijs:
 Door 't falsch gebroet van pausches venijn
 Wort menich fuert (*gevoerd*) onder Menne Simcns falsche
 schijn — *een grou cop.*
29. *Wouter Juriens* tot *Sneek*:
 Hoort ghijlieden ende geeft lest;
 Ick oft een ander sal hebben tbest —
de hertoch van Gwise op doeck.
30. *Lisck Sijnens* tot *Sneek* sonder (adwijs) —
een groot schilderie genaemt voorsichticheijt.
31. *Sake Ulbes* te *Tzerckwart* (sonder) adwijs —
een silveren pijp.
32. *R. H.* per *Bolswart* adwijs:
 Lochum is nu weder gewonnen;
 De spinner heft sijn flas afgesponnen.
 Grol sal oick haest volgen,
 So worden ons pa(pauwen?) ferbolgen —
een schael die fraij is.
33. *Pier Huge Potters*, noch jonk van leven,
 Die heeft hier beneven me ingeleijt
 Een lot. Godt wil hem wedergeven
 Een prijs verheven, ist hem bereijt —
een spiegel met dubbelde liste vergult.
34. *Jouck Dioerts* tot *Franeker*:
 Godt heeft gevoechd:
 Dat mij genoechd —
een stuk schilderie oliferff genoemt Abraham met drie engels.
35. *Bocke Feytsma* adwijs:
 Exitus acta probat — *een stienen vergulden schaelken.*
36. *Marij Douwes*, *Sneek*, adwijs:
 Van Godt den Heer Compt tlot ende eer —
een cnoop op de tasch.

37. *Hilcke Douwes* te *Leuwarden* doet fragen,
 Wat zij ut de lotterie zal dragen --
het hoogste stuck van de schilderien, wesende het ordel.
38. *Willem Bloem*, Secretaris van de Amiraliteit tot
Enckhuisen:
 Godsalicheijt met vernooginge is de meeste rijkdom:
 Dit geeft voor adwijs *Willem Bloem* --
een stienen vergulden schaelken.
39. *Johan Dominicus*, zoon van *Tyerck Herema*, adwijs:
 Geluck en welvaert staet in Godes hant;
 Beter weinich mit eeren als veel mit schant --
het groot paradijs.
40. *Taeckien*, doctoris *Siccama wijff*, adwijs:
 Geluck en ongeluck alleen van Godt is:
 Die dat niet gelooft een grote sot is --
een schilderij van olijferre genaemt Spes, Fides, Charitas.
41. *Tamme Tanmes* te *Worckum* adwijs:
 Geen kostelijcker iuveel dan Gods vrese verwerven:
 Waer om haer hoort men U prijsen te derven --
patientia van Veneetsche soort.
42. *Wijts Pijbes* in de vergulden molen te *Sneeck* adwijs:
 't Is den papisten geraden om t' onsent mit der woon
 te comen;
 Soe wort haer hun miscleedt alheer niet ontnoomen --
spinioelken in olijferre, een tronisoorte.
43. *Ancke Tyaerds* tot *Oosthem* adwijs:
 Nihil -- *spiegel genaemt het paradijs van 10^{en}.*
44. *Hobbe Haytsma* adwijs:
 Geen meerder verdriet int herte hij setten mach,
 Dan die sijn onwil siet en niet beletten mach --
een robijn rinck.

45. *Baucke Gerbens* te *Leeuwarden* adwijs:

Ick back mijn broot claer, al ben ick mit meel bestoven;

Gij moecht sien, wildijt niet geloven —

een vrouwen pijep.

46. *Sijbe Seegers* tot *Bolswart* adwijs:

Een voor al, Die mij believen sal —

een tafereel genaemt Maria ende Joseph.

47. *Fonger Laquart* adwijs:

Hier staense mit en gaapen

Die niet geern alleen slapen —

de bruit van Venedien, van Veneetsche soorte.

48. *Ryuerd Juckema* adwijs:

Veel stilder zullen sij thuis gaen

Die dat briefken van niet ontfaen,

Dan die de hoochste prijs vercrigen:

Want blijdschap can men qualick swigen —

een silver credens van 24½ lood.

49. *Jacob Syucks Symens* dochter:

Gulsicheyt ende giericheyt

Brengen de mensch tot quaet feyt —

een silveren fingerhoed.

50. *S. D. V.* adwijs:

Christus is de wech, die waerheyt ende dat leven;

Die op hem betrouwen zal hij nyet begeven —

een frucht-pendant.

51. *Atke Wybe stoeldraiers* dochter — *een jufferen tronic.*

52. *Ambrosius Folckerts* adwijs:

Hoe ick het anlege, wende off kere,

Ick bevinde met waerheyt: het geluck comt van den

Here — *de hertoch van Guise, dat derde van drien.*

53. *Sicke Wybes*, *backer* in de *Peperstraet*:

Dien God wat toe will comt nimmer te laet —

een jufferen tronic.

54. *Naemck Heres tot Sneeck tot Here Brouwers —
een silveren fingerhoed.*
55. *Gysbert Jansen legt in een lot,
Ende verwacht de fortune fan Godt —
cortisaen van Venedich.*
56. *Jarich Ockinga adwijs:
Die den armen deelt zijn broot, ut liefde ontsteken,
Wat sal hem in tijt van nood ontbreken? —
een grote schilderje genaemt Hieronimus.*
57. *'t Gasthuys adwijs:
Luter, Calvinus, Besa verheven,
Met veel ander doen 't pausdom beven;
Lasco, Dathenus, Menso, Acronius
Brenge Menno ende sijn gebroet om sus.
Die de gemeynte Christi triumphert,
Dat oick zijn rijck in de werelt vermert —
een silveren pijp.*
58. *Frau Henrick Sipcke Jacobs, timmerman op de
Koorammerck,
Crijch ick niet, so ist verloren werck —
een schilderij genoemt de moordeners.*
59. *Hijck van Ockinga adwijs:
Vrolick te wesen en wel te doen
Is de lere van Salomon —
een silveren onderriem van 16 lood.*
60. *Jan Doegens adwijs:
Een teling vtgeschoten om een endenfoegel te fangen:
Naer een goede prijs heb ick verlangen — een spilgoenke.*
61. *Gerloff Tyards adwijs:
Ick heb een hont, hiet Belial;
Crijch ick thoochste lot, ick worde mal —
een juffers tronietien.*

62. *Beys Lolles, Sneeck* adwijs:
 Van Godt comt het al, Geluck off ongefal —
 een waterlansche tromie.
63. *Bonifues Feddes* adwijs:
 Die voel inleyt sal foel ontfaen,
 Al soud men met foel niet thuis gaen —
 een robijn rinck.
64. *Maycke Freriks* wonende met *Harmen advocaet*,
 Het rijk der hemelen al te boven gaet — *een silveren pijp.*
65. *Aeltien Alberts Bruns* van *Enckhuisen* adwijs:
 D'wijse man seyt, 't is hem leet off lyff,
 Die een ander sijn neringh ondergaet is een dieff —
 een lampet sonder schotel.
66. *Wouter Jacobs* te *Bosum* adwijs:
 Nihil — *een silveren vrouwen piep.*
67. *Sijn Gaben Harmens dochter* adwijs:
 Een voor al, Die mij believen sal —
 een silver vingerhoedt.
68. *Bocke van Feytsma, grietman over Collumerlant* adwijs:
 exitus acta probat — *tentatie Christi van 10 in de soort.*
69. *Folcke Sijmons* adwijs:
 Soe wie hier comt om mij te besien,
 Soe hij mij gunt, moet hem geschien — *een proefschael.*
70. *J. Luts van Meckema* adwijs:
 Nihil — *een vrucht pendant.*
71. *Syuerdt Binckes* te *Sneek* adwijs:
 Hola, wat mach daer doch voortcomen? ich denck jae
 oft niet,
 D'wijl den segger soe stijff op dat brieffken siet —
 de verrysenisse mit pylaren.
72. *Jelys van den Rade, drucker der Heeren Staten van Frieslant tot Francker*, adwijs:
 Leeft bij rade, Vroech en spade —
 een heerlycke porseleynen com.

73. *Grieliën Jostes Freerck van Sommeren wyff*, binnen *Harlingen* geseeten,

Crycht se 't hoogste lot, sij en sal den armen niet vergeten,
een vrouwen pijp.

74. *Per Wibe, Roucke Wybes sone* bij *Lambert Annes* *lijnbaen* tot *Harlingen*, adwijs:

Alst Godt behaecht, Beter benijt dan beclaecht —
een vrouwen pijp.

75. *Trecker* secht, wat treckdy schoons
Voor den jongen *Philips Finckeboons* tot *Amsterdam?* —
een kyndere silveren onderriem.

76. *Fokel Haytsma* tot *Mackum* adwijs:

Golt, silver, ende schone schilderijen:
Wat salmer ten jongsten dach mede bedijen? —
een jufferken van tronisoorte.

77. *Reyn Wybes, Burgemeester* tot *Franeker*, adwijs:

Vrolyck mit eeren Mach niemant deeren —
vóór 't hoogste lot.

78. *Ids Albada* adwijs:

vincit qui patitur — *de belblaker, het hoogste prijs.*

79. *Franscke fan Heerma* dochter, d'eerste nae het
hoogste loth.

80. *Lyuve van Juckema* tot *Leeuwarden* adwijs:

Die den prijs crijcht van Godt.

Heeft een goetlot — *een spiegel genaempt paradijs van 10en.*

81. *Jacob Jan kistmakers soon*

Had gern een prijs, Op dit adwijs,

Voor sijn loon — *een Nicodemus mit Christus, hebbende*
tusschen haer beyden een keerse.

82. *H. E.:* tolle moras — *een silveren pijp.*

83. *Trijn Lyuves* te *Sneeck* wonende bij *Rixt Pieters* —
de grote temtatie Christi.

84. *Mr. Anthonius Tryst, Secretaris tot Sneeck*, adwijs:
Soot Godt believeen sall, Liever prijs als niet met all —
een schilderij genaemt de Coornsayer.
85. *Luts van Meckema — Nicodemus ende Christus.*
86. *Vrouck Doenia* adwijs:
Ick hebbe mede een lot gebracht;
Crijch ick niet, ick seg mijn gelt genacht —
een herlicke spiegel vergult met dubbelde listen.
87. *Freerck Harmens* seyt:
Crijcht hij geen prijs, het is hem leyt —
een jufferken van tronisoorte.
88. *Bauck Jaspers te Sneeck* adwijs:
Niet in 't oogh is vaeck wel goet,
Maer hier niet te hebben hier trueren doet —
een stuck schilderij genaemt een romeynsch stuck.
89. *Pieter Inties tot Bolsvert* adwijs:
Door deugt en eere plaisant
Regeert Godt het fortuin mit verstant —
een silveren vingerhoedt.
90. *Rennert Rennerts tot Franeker* adwijs:
Hij is niet weerdich, dat hij leeft,
Die ontrou voor trouwe geeft —
een schilderije genaemt Jacob en Rachael.
91. *Ebel Haytsma te Mackum* adwijs:
Hier heb ick ingeleyt voor mijn broeders kynderen;
Crijgen sij een lot, het sal haer niet hinderen —
een jufferken van tronisoorte.
92. *Willemke Lyuves tot Leeuwarden* adwijs:
Dit is mijn adwijs: Ick hadde geern den hoochsten prijs —
een silveren vingerhoedt.
93. *Henrick Laeses tot Sneeck* adwijs —
een turckse tronisoorte.

94. *Syds Osinga* adwijs:
 Splitruiters met lange rocken
 Connen voel speerruiters te velde locken — *een glaes cas.*
95. *Trijn Jans*, de *weesmoeder* tot *Hurlingen*, adwijs:
 Dat dunct mij quade wissel sijn:
 Die daer vroegde geef voor pijn —
een silveren vrouwen vingerhoed.
96. *Catharina Jan Lammerincks* adwijs:
 Godt wil mij geven
 Een salich sterven ende een vredich leven — *een proefschael.*
97. *Jelcke Alberts* tot *Bolsvert* adwijs:
 Eere voor goet:
 Hij isser qualijck aen, diese derven moet —
juffers tronie van tronisoorte.
98. *J. Luts van Meckema* —
een wit Cypressen kanke mit een silveren dechsel.
99. *Goslyck Tyerck Heerma* adwijs:
 Het woort prijst, Maer 't werck bewijst —
Joannis predicatie.
100. *Hylck* ende *Wyts*, *Jorryt Syuerdts* dochters:
 Tve jonge dochters, jonck van jaren,
 Krijgen sij een goet loth, sij sullent wel bewaren —
een vrouken van 't overspel, een veneetsche soorte.
101. *Doutien Douves* wonende bij *Pieter Vpkes*, adwijs:
 Nihil — *een silveren piep.*
102. *Tyete Douves* in *Oudegae* adwijs:
 Gelyck een paw, groen, geel en blau,
 opsteeckt zijn veeren,
 Wilt soe mit prijs, in mijn loghijs,
 comen brageren —
een silveren pijp.
103. *Tzerck Joannes Jonges*, de *leste naem*. —

Aanteekeningen.¹⁾

1. Luts Meckema, † 1680, was dus in 1606 nog niet getrouwd met Douwe Ernestes van Aylva. Vgl. Stamb. gen. VII A. 2. Een dergelijk rijmpje nog in onze eeuw te *Hoorn* op het uithangbord van een bakker, etc. Zie *Van Lennep en Ter Gouw, Het Boek der Opschriften*, p. 91.-5. De Mennonieten *vermanen*, de Gereformeerden *preeken* en de Roomsche Katholieken *leeren*. 6. Anna Clant, vrouw van Osebrant Rengers, schreef in het Album van Hiskia van Harinxma thoe Slooten: *Altyt eere vor goedt, is min ghemoet*. Zie *Vrije Fries*, VIII p. 136. 7. *Fristerend* misschien schertsnaam voor *Oosterend*? 8. Onder *de grote koeken* (keuken) en andere niet nader beschreven prijzen zal men wel schilderijen of platen moeten verstaan. 9. Zie ditzelfde devies (*vien sans Dieu*) als albumspreuk, Vr. Fr., VIII p. 210 en 221. 10. Hylck Ockinga schijnt toen nog niet met haar neef Jarich getrouwd te zijn geweest; vgl. Stamb. gen. IX c. en d. 13. Bij *Jeroense*, III p. 30 vindt men als *Luiffel-schrift te Dockum*:

*Gelyck een Paau groen, geel, en blaauw opsteekt zijn veeren,
Zo gaan ook alle kaale, en schrale straat-lopers braveeren.*

Zóó ook bij *Van Lennep en Ter Gouw, De Uithangteekens*, II p. 355.

14. *Hais Rinia*, zie Stamb. gen. IV B. of gen. V. *Niet sonder God* was de spreuk van Willem Barents; ook van anderen, vgl. Vr. Fr., VIII p. 134 en 212. 15. Bij *Jeroense*, I p. 14 vindt men als *Loteryspreuk*:

*Zoud gy, myn Trekker, wel seggen durven,
Watmen in 't Vagevier brund, Hout, Kolen of Turven?*

16. *Jancke Osinga*, zie Stamb. gen. V. 17. *Jeroense*, I p. 88 geeft dit rijm als *Luiffel-schrift van een Houtkoper*. Zóó in *Het Boek der Opschriften*, p. 271. 18. *Gerrolt Camminga*, geb. 1589. *Jeroense*, II p. 107, heeft:

*Op 't Krat van een wagen tot Harlingen.
Een goede conscientie is beter als goud,
Hij is ryk genoeg die op God vertrouwt,
En daarom ben ik altyt gerust in myn ryden,
Schoon dat 'er veel in deze Stad bennen die my benyden.*

19. *Ids Albada*, † te Sneek 1637, zie Stamb. op Lauts v. Aysma, gen. VII C. Dezelfde spreuk ook Vr. Fr., VIII p. 213 en elders in albums.

¹⁾ De cijfers verwijzen naar de nummers van de lijst.

24. *Sjouck Oekinga*, zie Stamb. gen. IXb.; een *Siburgen kanken*: *Siburgen* staat boven het doorgebaalde *cipresse*. *J. van Oudenhoen* noemt de zoogen. *Jacoba-kannetjes witte sipperse drinkkannekens*. Zie *Oude Tijd*, I p. 364 vv. Op de historischo tentoonstellingen van Amsterdam en Delft waren zulke kannetjes met zilveren en tinnen deksels. 26 en 27. *Jeroense*, I p. 89, geeft:

Op een Uithangborlje van een Naaister.

Lysbetje Klerkx, alias Bordyn,
Houd naaimisjes groot en klein,
En leertize van alles naayen,
Ook koussen stoppen, en handschoenen braayen.
Als meede vlas en zajet te spinnen,
Om met eeren de kost te winnen,
Want de Godzaligheid met wysheit is de beste ryldom,
Zeit voor advrys Willem Blom.

Als hier in *Het Boek der Opschriften*, p. 283. Dit opschrift ziet er uit, alsof het uit onze trekkingslijst gefabriceerd ware. Vgl. aant. op nos. 64 en 65. 32. Met den *spinner* wordt *Spinola* bedoeld. Zoo komt hij ook voor op een spotprent van het volgende jaar, 1607; zie *Muller, Historie-platen*, Suppl. no. 1233 A. Vgl. *Oude Tijd*, II p. 63 v. Op *Grol* heeft men nog tot 1627 moeten wachten. 34. Een dergelijk rijmpje bij *Ter Gouw, De Volksvermaken*, p. 390. 35. *Boeke Feytsma*, † 1627; zie Stamb. gen. V. Hij gebruikt zijn wapenspreuk; zie *Vr. Fr.*, VIII, p. 111. 39. Van *Tjerck Herema*, zoon van *Johan van Walla*, worden Stamb. gen. V geen kinderen genoemd. 40. Vgl. Stamb. op *Sicama* gen. IV B., waarmee het hier vermelde alleen is overeen te brengen, als *Tacchien* op 15 of 16 jarigen leeftijd al getrouwd is. 42. *Spinioelken*, evenals *spilgoenke* onder no. 60, is een soort van hond, dus hier wel in plaet of schildertij. 45. *Jeroense*, I 89, geeft dit rijm als *Luiffel-schrift van een Bakker te Leenwarden*. De prijs luidt bevreemdend, maar er komen onder de volgende nos. meer vrouwen piepen voor. Volgens *Schotel, Maatsch. Leven*, I p. 44 vv., rookten aanzienlijke vrouwen hier niet, wel de engelsche ladies; bij ons alleen burgerjuffrouwen, boerinnen en dienstboden. Maar gewoonlijk gaan toch zulke gebrniken van de hoogere op de lagere standen over. 48. *Ryuerd Juckema*, † 1661; zie Stamb. gen. VIII. 56. Zie aant. op no. 10. 57. Bij *Jeroense*, I 91, komt dit advies als *Luiffel-schrift te Worcum* voor. Zoo-mede in *De Uithangteekens*, I p. 216. De voorlaatste regel wordt daar gelezen: *En doen dat de gemeynte*, enz. 59. Een *onderriem* is een riem om den middel, waaraan het tuigje, tasch enz. hangt. 60. Zie aant. op 42. 63. Het advies doelt erop, dat een goede prijs moest worden „bogoten” 64 en 65. De rijmen van deze beide nos. vindt men bij *Jeroense*, I p. 91, als een *Luyffelschrift*. Zoer begrijpelijk dus, dat *V. Leenep* en *Ter Gouw*,

Het Boek der Opschriften, p. 389 er geen weg mee wisten en eronder plaatsten:

Die het borenstaande abraçadabru verstaat

Verdient, onzes inziens, een doctoralen brief. (1. graad?)

Jeroense fabriceerde wel meer; vgl. aant. op nos. 26 en 27. **69.** Dit rijm stond volgens *Jeroense*, III p. 81, aan een *Gevel bij de Brol, te Leeuwarden*. **73.** *Ter Gouw, De Volksvermaken*, p. 392 deelt een rijmpje mede, dat dezelfde goede bedoeling uitspreekt:

Gerrit Kuyper ben ik geheeten;

Krijg ik den hoogsten prijs, ik zal den armen niet vergeten.

74. Hetzelfde rijm als gevelopschrift, zie *Het Boek der Opschriften*, p. 202, en vgl. *De Uithangteekens*, II p. 190. **75.** *Philips Finckeboons*, later bouwmeester te Amsterdam, was een zoon van den bekenden schilder *David Vinckeboons*. Deze, de vader, schilderde in 1603 een *Loterij* (Oude-Mannenhuys te Amsterdam). Misschien zijn er onder de prijzen van onze lijst stukken van zijn hand. Dan is het te begrijpen, dat de jonge Finckeboons hier „ingelgd” heeft. **77.** Op 't trekken van 't eerste en laatste lot, en van de loten onmiddellijk vóór en ná het hoogste lot stond gewoonlijk een premie. **78.** *De belblaker* = de mooie blaker? **80.** *Lynce van Juckema*, de vader van no. 48? Vgl. *Stamb. gen.* VII. **94.** *Syds Osinga*, broeder van no. 16? Vgl. *Stamb. gen.* V. **98.** *cypressen*, zie aant. op 24.

